

- T. Scaltsas, D. Charles and M. L. Gill (ed.), *Unity, Identity and Explanation In Aristotle's Metaphysics (Aristoteles Metafiziğinde Birlik, Özdeşlik ve Açıklama)* Oxford Clarendon Press, 1994, i-ix+381 s.
Değerlendiren: İbrahim Halil Üçer*

T. Scaltsas, D. Charles ve M. L. Gill gibi önde gelen Aristoteles uzmanları tarafından hazırlanan *Unity, Identity and Explanation In Aristotle's Metaphysics (Aristoteles Metafiziğinde Birlik, Özdeşlik ve Açıklama)* başlıklı eserde yer alan çalışmalar, aslında ilk olarak, 1989 senesinde Oxford, Oriel College'de düzenlenen "Aristoteles Metafiziği" başlıklı bir konferansta sunulmuştur. Daha sonra 1994 yılında yukarıdaki isim altında neşredilen makaleler şu beş başlık altında tasnif edilmiştir: 1. Bileşik Cevherin Özdeşliği, 2. Bileşik Cevherin Birliği, 3. Kuvve ve Fiil, 4. Madde ve Suret, 5. Aristoteles Metafiziğinin İlkeleri.

Çağdaş dönem Aristoteles çalışmalarının öncü ve muhtelif eğilimleri temsil kabiliyeti yüksek isimlerinin kaleme aldığı bu makaleler, daha çok, *Metafizik*'in temel kitapları, Zeta, Eta ve Theta (Z-H-Θ), üzerine yoğunlaşmıştır. Bu durum Aristoteles metafiziğinin cevher, mevzu, mahiyet, tanım, tümeler, platonik formların eleştirisi, suret-madde ilişkisi ve birliği, tikel ve tümel suretler, bilkuvvelik ve hareket, bilkuvvelik ve bilfiillik, bireyleşim ve nihayet bileşik cevherin birliği ve tikelin zaman içerisinde özdeşliği gibi konuları üzerinde durulduğunu gösterir. Genel olarak bu konuların ilgili olduğu temel alanlar, bilgiye dayanak teşkil edecek bir temel arayış çerçevesinde epistemoloji, mahiyet ve zorunluluk ilişkisi etrafında kipler mantığı ve duyulur cevherlerin metafizik yapısını söz konusu etmesi cihetinden metafiziktir. Aristoteles metafiziğindeki bu meselelere yönelik yakın zamanlarda artan ilginin önemli sebeplerinden biri, W. V. O. Quine, Saul Kripke ve Hilary Putnam gibi filozofların kipler mantığı, tanım teorisi, mahiyet gibi konular etrafında özcülüğe (*essentialism*) dair, farklı açılardan da olsa, getirdikleri etkili yorumlardır. Özellikle Quine'nin Aristotelesçi özcülük göz ardı edildiği sürece kipler mantığından bahsetmenin anlamsız olacağı şeklindeki düşüncesi, bu eserde olduğu gibi, bazı filozofları, temelinde mahiyet meselesinin bulunduğu geniş bir Aristotelesçi tartışma alanına sevk etmiştir.

Aristoteles bileşik cevherin mahiyetini oluşturan iki temel unsurun cins ve fasıl olduğunu söyler. Cins ve fasıl arasındaki ilişkiyi anlamaya çalıştığımızda karşımıza yeni bir ayırım çıkar: Madde ve suret. Madde ve suretin nasıl olup da bileşik cevheri oluşturduğu ve aralarında ne tür bir ilişki bulunduğu soruları ise kuvve-fiil ayrımına müracaat edilerek cevaplanır. Bu bağlamda bileşik cevherlerde mahiyetin oluşumu, birliği ve özdeşliği meselesini ele almanın en iyi yolu, suret ve maddenin, dolayısıyla kuvve ve fiilin ne tür bir münasebete sahip olduğunu soruşturmaktan geçer. İşte eser en genel olarak bu probleme dair soruşturmalardan teşekkül etmektedir.

* Araştırma Görevlisi, Doktora/İslam Felsefesi, Sakarya Üniversitesi

Madde-suret, kuvve-fiil ilişkisi sorunuyla ilgili olarak, eserde yer alan makalelerin temsil ettiği iki ana eğilim mevcuttur. Bazı araştırmacılar madde ve suretin birliğini bir olgu olarak alıp, bu birliğin herhangi bir açıklamaya ihtiyaç göstermediğini düşünür. Öte yandan diğer bazıları, duyulur cevherde madde ve suretin birliğini sağlayan bir unsurun bulunduğunu düşünerek, bu birliğin açıklanmaya ihtiyaç gösterdiğini kabul eder. Birinci düşünce çizgisi *açıklayıcı olmayan* (non-explanatory) ikincisi ise *açıklayıcı* (explanatory) yaklaşım olarak adlandırılmaktadır. Bu türden iki farklı yaklaşımın teşekkül etmesinin ardında, madde-suret ayrımının hakiki mi yoksa analitik bir ayrım mı olduğu noktasındaki tartışmalar yatar. Bir başka deyişle, soru şu şekilde formüle edilebilir: Duyusal bir cevherin maddesinden ve suretinden bahsettiğimizde birbirinden ayrı parçalardan mı yoksa aynı cevherin iki farklı itibarla ele alınmasından doğan bir ayrımdan mı bahsetmekteyiz?

Açıklayıcı-olmayan yaklaşıma göre madde ve suret birbirinden gerçekte ayrı değildir. Bu düşünce geniş bir çizgi dahilinde W. S. Sellars, E. Hartmann, R. Rorty, E. C. Halper, A. Kosman, J. L. Ackrill, M. Burnyeat ve T. Scaltsas gibi Aristoteles uzmanlarınca savunulmaktadır. Aralarındaki farklı görüşlere rağmen bu araştırmacılara göre madde ve suret arasında bir tür özdeşlik bulunur. Bu yaklaşım iki ayrı çizgiye ayrılır. Bunlardan birine göre tikel cevher basittir; yani gerçek parçalara sahip değildir. Madde ve suret tek bir basit tikel cevhere iki farklı itibarla baktığımızda elde ettiğimiz yönlerdir. Bu görüş Ackrill, Sellars ve Hartmann'ın yaklaşımını ifade eder. Scaltsas'ın görüşünün bir kısmını da bu yaklaşım oluşturur. İkinci düşünce çizgisini savunanlara göre madde kendi özdeşliğini surete borçludur, bu nedenle suretten bağımsız bir unsur olarak ele alınamaz. Eserde yer alan *Matter and Form: Unity, Persistence and Identity (Madde ve Suret: Birlik, Sübut ve Özdeşlik)* başlıklı makalenin yazarı olan David Charles bu yaklaşımın temel özelliklerini şu şekilde sıralar: i. Bizatihi tikel cevherin birliğini açıklamak için madde-suret ilişkisine müracaat etmemiz gerekmez. ii. Madde ve suret özdeşliğini belirleyen şey, tikel cevherin birliği ve özdeşliğidir, aksi değil. iii. Tikel bileşik cevherin maddesi ve sureti ancak şu şekilde doğru tasvir edilebilir: "Bu tikel cevherin maddesi ve sureti". Charles bu görüşü tasvir etmek için dikkat çekici bir benzetmeye yer verir (s. 79). *Açıklayıcı-olmayan* yaklaşımda bileşik cevher, Frege'nin semantik teorisinde yer alan atomik temel cümle birimlerine benzer. Bu durumda madde ve suret, Frege'nin tanımındaki özne ve yüklem gibi olacaktır: "Bir yüklem, özneyle birlikte cümleyi sonuç veren şeydir." Bu tanımda önemli olan şey, özne ve yüklem cümleye nispetle tanımlanmış olmasıdır. Frege'ye göre bir cümleyi, cümleden bağımsız bir şekilde yapılanan özne-yüklem ilişkisiyle açıklamaya çalışmak yanlıştır. Çünkü cümle o ilişki sayesinde değil, o ilişki cümle sayesinde var olur. Cümlelerin dışında herhangi bir yüklem bulunmaz, cümle dışındaki yüklem ölü yüklemlerdir. Bu çerçevede denilebilir ki, *açıklayıcı-olmayan* yoruma göre de, tikel cevher dışında herhangi bir suret yahut madde bulunmaz, tikel cevher dışındaki herhangi bir suret yahut madde ölü bir suret ve maddedir. Eserde yer alan, Theodore Scaltsas'ın *Substantial Holism (Cevherî Bütünlük)*, s. 107-129) ve Aryeh Kosman'ın *The Activity of Being In Aristotle's Metaphysics (Aristoteles*

Metafiziğinde Var-Oluş Fiili, 195-215) başlıklı makaleleri bu yaklaşımın en etkili savunucuları olarak karşımıza çıkarlar. Aryeh Kosman madde-suret özdeşliğini açıklarken, *dunamis* (kuvve) ve *energeia* (fiil) ilişkisini yeniden yorumlar. Kosman'a göre *energeia*-nın iki anlamı vardır: i. Kabiliyete ve güce nispetle *hareket*, ii. Bir *maddeye nispetle cevher*. Bu iki anlamdan biri değişim ve hareket, diğeri ise bir cevherin oluşumu bağlamında anlam kazanır. Hareketin ilkesi olarak *energeia*, kuvvesi olduğu şeye ulaşmak üzere o kuvvenin faaliyete geçmesidir. Bu faaliyet, tamamlanmış bir tahakkukun öncesinde bulunur ve tahakkuk gerçekleştiğinde tükenerek sona erer. Ancak bunun aksine bazı durumlarda faaliyet, tahakkuku önceleyen harekete değil bizatihi tahakkukun kendisine tekabül eder. Burada kuvve ile fiil özdeştir. Bu çerçevede Kosman *Metafizik Theta*'da ele alınan *dunamis* ve *energeia* mefhumlarının bizatihi hareketle ilgili olmadığını söyler. Çünkü Aristoteles *Theta*'da hareketle değil, varlığın daha derin bir anlamda yapısal bağlamıyla ilgilidir. Bu bağlamda *dunamis* "Faal Olmayan Mevcudiyet", *energeia* ise "Faal Mevcudiyet" anlamına gelir. Varoluşun *dunamis* ve *energeia* ile tasrih edilmek istenen bu özelliği, onun şimdi gizli ve kâmin ancak biraz sonra zâhir ve aktif olma anlamındaki yapısal eğilimini anlatmak için kullanılır. İşte bu anlamıyla *dunamis* ve *energeia* değişim ve hareketle değil, var-oluşla ilgilidir (s. 203). Bu seviyede *dunamis* ve *energeia* özdeşliğinin nasıl açıklanacağı sorusunu Kosman şu şekilde cevaplar: Kabiliyetin var-oluş seviyesindeki tahakkuku, aynı zamanda kabiliyeti muhafaza anlamına gelir. Örneğin görme sırasında bir kişi, aynı zamanda görme kabiliyetine hâlâ sahiptir. Oysa hareketle ilişkilendirilen *dunamis* ve *energeia*da, hareket, kendisini tüketen bir süreç olarak düşünülmüştür. Buna mukabil var-oluşla ilgili anlamında tahakkuk ve bilfiillik, kuvvenin yerine geçmez. Bizatihi tahakkuk, kabiliyetin kendisi olur. Kosman madde-nin *dunamis/kuvve* suretin ise *energeia/fiil* olmasını bu anlama gelecek şekilde yorumlar. Sonuç olarak cevherin meydana gelişinde kuvve ve fiilin özdeşliği temelinde, suret ve maddenin özdeşliğini ispat eder.

Açıklayıcı-olmayan yaklaşıma karşılık *açıklayıcı* yaklaşımda madde ve suret, bileşik cevherden bağımsız ve onu önceleyen ve açıklayan kurucu unsurlar olarak ele alınır. Burada bileşik cevherin değil de özellikle suretin kendinde özdeşliği teslim edilir. Kuvve-fiil özdeşliğini gündeme getirerek "Fiilden ayrı bir şekilde *kuvve olmak* ne demektir?" sorusunun beraberinde getirdiği zorluklardan kaçınabilen ilk teorinin aksine, *açıklayıcı* teori karşısındaki en önemli meydana okuma, fiilden ayrı bir kuvve düşüncesinin ne anlama geldiğini tespit etmektir. Geniş bir yelpaze dahilinde bu görüş J. Kung, M. J. Loux, F. Lewis, D. Charles ve S. Haslanger gibi araştırmacılar tarafından savunulmuştur. F. Lewis'in bir şey ile onun *yakın maddesi* arasındaki ilişkiyi incelediği *Aristotle On The Relation Between A Thing and Its Matter (Aristoteles'e Göre Şey ve Maddesi Arasındaki İlişki)* makalesiyle (s. 247-279) katkıda bulunduğu eserde, *açıklayıcı* görüşü tartışan makalelerden biri David Charles'a (*Matter and Form: Unity, Persistence and Identity*, s. 75-107) diğeri ise Sally Haslanger'a (*Parts, Compounds and Substantial Unity, [Parçalar, Bileşikler ve Cevherî Birlik]*, s. 129-171) aittir. *Açıklayıcı* teorinin göstermesi gereken şeyin, iki bağımsız unsurun nasıl olup da birlikli tikel bileşik bir cevhe-

ri meydana getirdiği sorusu olduğunu ifade eden Charles, bu soruya özellikle *gayelik* düşüncesi etrafında cevap verir. Ona göre suret ve madde, bileşik cevherin kuru-cu unsurları olmakla birlikte, gaye neden temelinde birlik kazanırlar. Bu fikir temelinde Charles, teleolojinin açıklamacı teori için merkezî bir rol ifa ettiğini ispat etmeye çalışır. Ayrıca Charles'a göre örneğin bir evin maddesini oluşturan ahşabın bilkuvve ev olduğunu söylemek, ahşabın evin yakın maddesi olan kalaslıkla yahut evlikle dolu olduğunu, sanki kalaslığa yahut evliğe hamileymiş ve onları içinde taşıyormuş gibi değerlendirmesini gerektirmez. Ahşabın bilkuvveliliğinin nispeten basit bir anlamı dışında muhtevası yoktur. Bu anlam şudur: "Ahşap bir üst düzlemdeki varlığı (kalas, ev) tanımlayan hedefleri gerçekleştirmek için kullanılabilir. Bu anlamıyla ahşap, kalaslar yahut evlerden bağımsız bir madde olarak tanımlanabilir bir şeydir." Böylece madde, tıpkı suret gibi, bağımsız bir Aristotelesçi ilke şeklinde karşımıza çıkar. *Açıklayıcı* teoriyi tartışan Sally Haslanger da Charles'a benzer şekilde, kuvve-fiil özdeşliğini savunan yaklaşımı eleştirir. Ancak Haslanger bileşik cevherin ayrı parçaları olan madde ve sureti gaye neden temelinde değil, "*Entegrasyon İlkesi*" çerçevesinde "*Ayrıcalıklı Unsur*" dediği cevherî suret üzerinden açıklar. Haslanger'a göre duyulur cevher madde ve suretin toplamıdır. Yani madde ve suret cevherin uygun parçalarıdır ve cevhere dair bir açıklama ancak madde ve surete referansla yapılabilir. Fakat madde ve suret duyulur cevherden bağımsız şeyler değildir. Duyulur cevher ancak türsel cevherî suretin ayrıcalıklı içkin entegrasyon ilkesi rolü görmesiyle birlik kazanır. Demek ki madde ve suret, duyulur cevheri oluşturan birliğin üyesi olan suretle (yani bir cevherle) ilişkili olmaları bakımından bir olur. Daha özel olarak, madde bilkuvve suret iken, bu bileşik cevherin sureti bilfiil cevherî surettir. Bu nedenle Socrates gibi tikel bir bileşiğin birliği, uygun cevherî suretin onu önceleyen birliğinde temellenir. İnsanın maddesi ve sureti ancak bu bir olan cevherî surete nispetle bir insanı ortaya çıkarır (s. 169). Haslanger'ın türsel surete atıfta yaptığı açıklamalar bazı soruları gündeme getirmektedir. Her şeyden önce kendisinin de oldukça metaforik ve kapalı bir şey olarak nitelediği, maddenin bilkuvve surete sahip olmasından ne kastedildiği açıklığa kavuşturulmadığı müddetçe bu açıklamalar eksik kalacaktır. Ayrıca Haslanger'ın açıklamaya çalıştığı şey, bileşik cevherin parçaları olan x maddesi ve y suretinin türsel Z suretiyle münasebetleri içerisinde birlik kazandıkları görüşüdür. Cevherî suretin birliğine dair kabul nedeniyle Z cevherî suretinin bir olduğunu teslim etmiş olalım; ancak bu türsel cevherî suret ile x maddesi arasındaki ilişki ne olacaktır? Bu, türün ortaya çıkışıyla ilgili sorudur. Bilfiil Z olan y suretinin bireyin sureti olarak meydana geldiğini, ancak bu soruya cevap verdikten sonra açıklayabiliriz. Sonuç olarak *açıklayıcı* teori bakımından önemli olan şey, x maddesinin Z türsel suretine yönelik maksimum pasif potansiyaliteye sahip olmasının ne demek olduğuna dair açıklamadır. Eserde bu soruya en geniş bir biçimde cevap arayan çalışma Michael Frede'nin *Aristotle's Notion of Potentiality in Metaphysics Θ* ([*Metafizik Θ'ya Göre Aristoteles'te Bilkuvvelik Mefhumu*], s. 173-193) başlıklı makalesidir. Frede'ye göre *Theta*'da Aristoteles'in açıklamaya çalıştığı temel fikir şudur: "A, F'dir" derken A'nın ve F'nin sadece bilfiil olduğunu yahut A'nın sadece bilfiil F olmak bakımından F olduğunu

söylemeyiz. Aynı zamanda “A, bilkuvve F’dir” şeklinde bir önerme de kurabiliriz. Yani Aristoteles fizik dünyada, bir şeyin bilfiilliğine indirgenemeyecek başka bir yüklem türünün daha bulunduğunu düşünür ki, “A’nın F olması mümkündür” şeklinde önermeler kurabilmemiz bu sayede mümkün olur. İşte bu türden önermeler “A bilfiil F’dir” şeklindeki önermelere indirgenemez. Bu durumda, bilfiil bir varlık derecesinin yanında, bir de bilkuvve varlık derecesinin bulunduğu söylenebilir. Peki duyulur dünya ontolojisinin temel unsurlarından biri olan bu bilkuvve varlık derecesi nasıl açıklanacaktır? Frede bilkuvveliği açıklamak için öncelikle şu soruya müracaat eder: “Hangi şartlar altında bir A’nın bilkuvve F olduğu söylenebilir?” Müellife göre Aristoteles bir şeye bilkuvve F’dir denilebilmesi için, o şeyin F olmasının önünde hiçbir engelin bulunmamasını ve gerekli fail etkide bulunduğu F olabilmesini kastetmektedir (s. 190). Frede bu açıklamayla, bir şeyin bilkuvve başka bir şey olmasının o şeyi bilkuvve olarak *içermesi* anlamına gelmediğini vurgular. Yani A’nın bilkuvve F olması, biraz da mistik ve kapalı bir tarzda, A’nın F’yi içermesi anlamına gelmez. Bunun yerine, uygun şartlar altında ve uygun bir failin etkisiyle A’nın F olabileceği anlamına gelir.

Açıklayıcı yaklaşımın en önemli sorunu genel olarak Yunan düşüncesinin, özel olarak da Aristoteles felsefesinin genel bazı ilkeleri karşısında zaafı taşımasıdır. Çünkü ikinci yaklaşımda olduğu gibi, suret ve madde birbirinden ayrılarak, bileşik cevheri önceleyen kurucu ve açıklayıcı gerçek parçalar olarak görüldüğünde değişim ve dönüşüm sorularının ötesinde *varlıkla* ilgili bir soruya kapı açılmış olur. Böyle olunca, maddeye bilfiillik kazandıran suretin bilfiilliğinin yani sırf suret olarak mevcudiyetinin ilkesine dair bir soru gündeme gelir. Bilfiilliğin ilkesinin, kuvve olarak şeyde bulunduğunu ifade eden bakış açısına göre, bu bilfiillik şu an mevcut olmasa da Kosman’ın deyişiyle şimdi kâmin fakat birazdan zâhir olacak türden bir mevcudiyete sahipti. Ancak bilfiilliği bilkuvvelikten sureti de maddeden ayırdığımızda, maddede şu an bulunmayan ve daha sonra gelen suretin bilfiilliğinin yani mevcudiyetinin ilkesine dair bir soru sormak durumunda kalırız. Bu soru çerçevesinde Aristoteles duyulur cevherin suretine, maddeden ayrı sürekli bilfiil bir varlık verdiği Platonic idealara yönelttiği eleştiriler anlamsızlaşmış ve bu ideaları kabul etmiş olur. İdeaları reddedip, suretin maddeden, fiilin kuvveden ayrı olduğunu ve suretin bilfiil yani var olmak için bir ilkeye ihtiyaç duyduğunu söylediğinde ise suretin kendi bilfiilliğini yani varlığını dışarıdan almış olduğu fikrine kapı aralanır. Bu ise Yunan felsefesinin “Yoktan ancak yok çıkar (*ex nihilo nihil fit*).” ilkesini ihlâl eder. Oysa diğer Yunan filozofları gibi Aristoteles’e göre de şeylerin mevcudiyeti *huparchein* (zaten-burada-oluş) fiili etrafında anlam kazanır. Bu nedenle, değişim ve dönüşümleri için bir neden aranılır, fakat onların varlıkları için bir neden aranmaz. Hal böyle olunca gerçeklik planında maddeden ayrılmış suretle kuvveden ayrılmış fiilin, sonrasında aralarında nasıl bir ilişki bulunursa bulunsun, mevcudiyet tarzları Aristoteles felsefesi için müphem kalacaktır. Aynı bir suretin bulunuş tarzıyla ilgili sorunların, Aristotelesçi kuvve-fiil ilişkisi bağlamını aşan yeni bir çerçeve dahilinde çözüme kavuşturulması Yeni-Eflatuncu şarihlerden geçerek İbn Sînâ’da zirvesine ulaşan *vücûd-mâhiyye* ayrımı ve bu çerçevede teşekkül eden İbn Sînâcı *imkân* teorisiyle olanaklı hâle gelmiştir.

Yukarıda bahsedilen iki yaklaşımdan ayrı olarak, esere, *Individuals and Individuation In Aristotle* ([Aristoteles'te Bireyler ve Bireyleşim], s. 55-73) başlıklı bir makaleyle katkıda bulunan Mary Louise Gill'in yaklaşımı mevcuttur. Gill'e göre Aristoteles *Metafizik*'in temel kitaplarında başlangıçta *açıklayıcı* yaklaşıma destek sunacak argümanlar sunmaktayken, daha sonra madde ve suretin bir tikel cevherde ayrı şeyler olarak bulunmadığını ifadelendiren diğer yaklaşıma geçiş yapmıştır. Gill'in eserde yer alan makalesi, Aristoteles'te metafiziğinde bireyleşim ilkesinin madde olduğunu söyleyen görüşe karşı bir eleştiridir.

Eserde yer alan bir diğer önemli makale Charlotte Witt'e aittir. *The Priority of Actuality In Aristotle* ([Aristoteles'te Bilfiilliğin Önceliği], s.215-229) başlıklı makalesinde Witt, tekaddüm-teahhür problemi etrafında kuvve-fil ilişkisini ele alır. Bu çerçevede fiilin kuvveyi zaman, tanım ve cevher bakımından öncelediği şeklindeki Aristotelesçi düşünceyi merkeze alan Witt, üçüncü tür öncelik üzerinde durur. Ona göre cevher bakımından öncelik asimetrik bir tarzda düşünülmemelidir. Yani fiilin önce bir şeyde kuvve olarak bulunduğunu, bu kuvvenin de fiilin ilkesini teşkil ettiği şeklindeki geleksel yorum eksiktir. Witt, kuvvenin fiile dayandığını ama fiilin kuvveye dayanmadığını söyler. Ancak bu durumda daha önce bilfiilliği kuvve olarak içermiyorsa, bilkuvveliliğin nasıl olup da gelecekteki bilfiillliğe dayandığı sorusu gündeme gelir. Bu soruya Witt bilkuvveliliğin, gelecekteki kendi bilfiillliğine değil, türün yetkinliğini ifade eden bilfiillliğine dayandığını ifade ederek cevap verir. Buna göre bir çocuğun bilkuvveliliği yetişkin olmaya değil, bir insan olmaya dayanır.

Eser genel olarak değerlendirilen makalelerden ayrı olarak Kit Fine'nin *A Puzzle Concerning Matter and Form* ([Madde ve Suretle İlgili Bir Sorun], s. 13-41), William Charlton'un *Aristotle On Identity* ([Aristoteles'e Göre Özdeşlik], s.41-55), Julius Moravcsik'in *Essences, Powers and Generic Propositions* ([Mahiyetler, Güçler ve Cinsle İlgili Önergeler], s. 229-245), Michael Woods'un *The Essence of A Human Being and the Individual Soul In Metaphysics Z and H* ([Metafizik Z ve H'de İnsanın Mahiyeti ve Bireysel Nefs], 279-291), Michael Frejohn'un *The Definition of Generated Composites In Aristotle's Metaphysics* ([Aristoteles Metafiziğine Göre Oluşmuş Bileşiklerin Tanımı], s. 291-319) ve nihayet Robert Bolton'un *Aristotle's Conception of Metaphysics As A Science* ([Aristoteles'in Bir Bilim Olarak Metafizik Tasavvuru], s. 321-355) başlıklı makalelerini içerir.

Sonuç olarak eser bizatihi Aristoteles felsefesi çalışmalarına önemli bir katkı değeri taşıdığı kadar, duyulur cevherlerin metafizik yapısıyla ilgili olarak, temelinde özcülüğün bulunduğu çağdaş felsefe ve mantık tartışmalarını yönlendirecek metinler de ihtiva etmektedir. Ayrıca suret-madde, kuvve-fil ve mahiyet problemleriyle ilgili sorular bağlamında Aristoteles'in klasik ve modern şarihlerini yönlendiren sorular arasında eser üzerinden yapılacak bir karşılaştırma, felsefe tarihçileri için dikkat çekici sonuçlar barındıracaktır.